

Täysistunto

Keskiviikko 23.3.2022 klo 14.02—17.31

8. Lakialoite laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta

Lakialoite LA 15/2022 vp Sari Sarkomaa kok ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valtiokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään puoli tuntia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskusteluun. Edustaja Sarkomaa, edustaja Sarkomaa poissa. Edustaja Talvitie, edustaja Talvitie poissa. — Edustaja Heinonen on paikalla, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.42 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Edustajakollegani Sari Sarkomaa ei ole nyt täällä paikalla. Hän olisi esitellyt tämän lakialoitteen, jonka joukko meitä kokoomuksen kansanedustajia on myös allekirjoittanut. Halusin kuitenkin pitää puheenvuoroni, vaikka tätä varsinaista esittelypuheenvuoroa ei nyt kuultukaan. Tämä asia on siinä määrin tärkeä, että haluan tämän lakialoitteen myös keskusteluun nostaa.

Lakialoitteessa edustaja Sarkomaa johdolla ehdotetaan palliatiivisen hoidon asiantuntijatyöryhmän loppuraportin suositusten mukaisia muutoksia terveydenhuoltolakiin. Lain 4 lukuun lisättäisiin uusi 24 a §, jossa säädettäisiin voimassa olevaa lakia laajemmin kunnan velvollisuudesta järjestää palliatiivinen hoito ja saattohoito. Lisäksi tässä lakialoitteessa ehdotetaan, että terveydenhuoltolain 6 luvun 50 §:n 1 momenttia muutettaisiin siten, että kiireelliseen hoitoon mukaan luettavia palveluja koskevaa listaa täydennettäisiin saattohoidolla ja psykososiaalista tukea koskeva termi korvattaisiin laajemmalla sosiaalinen tuki-termillä.

No nyt edustaja Sarkomaa tänne saliin tuli, ja hän tämän lakialoitteen tulee varmasti meille laajemmin esittelemään. Pidän kuitenkin keskustelua, puhemies, sen aikaa yllä, että edustaja Sarkomaa ehtii tulla. Hän varmasti jatkaa tästä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitos. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

16.45 **Sari Sarkomaa kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Opiskellessani yliopistossa tein hoitajana yövuoroja vanhusten ympärivuorokautisen hoivan osastolla ja silloin valvoin usein viime hetkiä elävän, usein kipujen kanssa kamppailevan ihmisen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 30/2022 vp

rinnalla kiireisen osaston töiden painaessa päälle. Silloisina yön tunteina minusta tuli vanhoutunut hyvän saattohoidon ja palliatiivisen hoidon puolestapuhuja ja edistäjä.

Hyvään saattohoitoon kuuluu se, että on aikaa ihmiselle silloin kun hän sitä tarvitsee. Vaikka Suomessa on tehty paljon kehittämistyötä ja meillä on hyviä esimerkkejä laadukkaasta saattohoidosta, on elämän viime hetken hoidossa merkittäviä alueellisia eroja ja raikeitakin puutteita. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tuoreiden tutkimustulosten mukaan eri potilasryhmät eivät saa palveluita tasa-arvoisesti. Palliatiivisen hoidon tarvetta ei aina edes tunnisteta kaikkialla riittävän hyvin, joten hoitoa jää myös kokonaan saamatta.

Palliatiivista hoitoa ja saattohoitoa koskeva lainsäädäntö ei valitettavasti ole Suomessa ajan tasalla. Sääntely on osin eri säädöstasoilla päällekkäistä, eikä sääntely esimerkiksi tue riittävällä tavalla terveydenhuoltoalan ohjaus- ja valvontakeinojen ja sanktioiden tehokasta käyttöä.

Eurooppalaisessa vertailussa palliatiivisen hoidon erityistasojen palvelujemme saatavuus sijoittuu keskitasoon. Vertailussa Suomea heikompi tilanne on lähinnä Itä-Euroopan maissa, ja jos vertaillaan sitten pohjoismaisesti, olemme viimeinen.

Eduskunta teki vuonna 2018 tahdonilmaisun, jonka johdosta STM:n toimesta asetettiin elämän loppuvaiheen hyvää hoitoa selvittävä asiantuntijatyöryhmä. Tuo ryhmä teki työnsä ja esitti yksimielisesti lainsäädäntömuutoksien olevan välttämättömiä laadukkaan ja yhdenvertaisen saattohoidon ja palliatiivisen hoidon turvaamiseksi. Työryhmä oli yksimielinen siitä, että pelkästään suositusluontoinen sääntely ei ole riittävän vahvaa ja sitovaa. Tämän lakialoitteen ehdotukset perustuvat tuon työryhmän yksimielisiin ehdotuksiin.

Käsittelyssä olevassa lakialoitteessani esitetään muutoksia tosiaankin terveydenhuoltolakiin, ja kiitos edustaja Heinoselle, joka tuossa jo sivusikin näitä muutoksia. Eli tämän lain 4 lukuun lisätään uusi 24 a §, jossa säädetään voimassa olevaa lakia laajemmin kunnan ja jatkossa tietenkin sitten hyvinvointialueen velvollisuudesta järjestää palliatiivinen hoito ja saattohoito.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kunnan velvollisuudesta järjestää palliatiivinen hoito ja saattohoito. Momentissa määriteltäisiin palliatiivinen eli oireita lievittävä hoito potilaan aktiiviseksi kokonaisvaltaiseksi elämän loppuvaiheen hoidoksi, erityisesti kun kuolemaan johtava tai henkeä uhkaava sairaus tai vamma aiheuttaa potilaalle kärsimystä ja heikentää hänen elämänlaatuaan. Saattohoito määriteltäisiin osaksi palliatiivista hoitoa ja ajoittuvan oletetun kuolinhetken välittömään läheisyyteen. Lisäksi 1 momentissa säädettäisiin palliatiivinen hoito ja saattohoito järjestettäväksi porrasteisesti osaamistasojen — perustason, erityistason ja vaativan erityistason — laatuksitekereiden mukaisesti ja siten, että valtakunnallisesti tasa-arvoinen ja tarvelähtöinen hoitopääsy turvataan. Sairaanhoidopiireissä olisi ehdotuksen mukaan oltava monipuoliset ja moniammatilliset erityistason palliatiiviset keskuskes, jotka tarjoaisivat erityistason avo- ja vuodeosastopalveluita sekä vastaisivat konsultaatio- ja päivistystuen järjestämisestä ympärivuorokautisesti. Sairaanhoidopiireissä tulisi olla koko sairaanhoidopiirin kattavat palliatiiviset kotisairaalaverkostot, joita koskevien palveluiden olisi oltava saatavilla ympärivuorokautisesti, ja tässä on tosiaan Suomenmaassa puutteita.

Pykälän 2 momentin mukaan yliopistosairaanhoitopiireissä olisi oltava palliatiiviset keskuskes, jotka vastaavat vaativan erityistason palliatiivisen hoidon palveluista koko erityisvastuualueella ja jotka vastaavat lasten ja nuorten palliatiivisen hoidon ja saattohoidon toteuttamissuunnitelmien laadinnasta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 30/2022 vp

Sitten vielä pykälän 3 momentti sisältäisi tarkempien säännösten antamista koskevan asetuksenantovaltuuden. Momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä palliatiivisen hoidon ja saattohoidon palveluiden tuottamisesta ja laadun parantamisesta. Asetuksen keskeinen sisältö voisi vastata sääntelyä, joka nykyään sisältyy yhtenäisiin kiireettömän hoidon perusteisiin palliatiivisen hoidon asiantuntijatyöryhmän loppuraportin suositusten mukaisesti.

Sitten vielä lopuksi tässä ehdotetaan terveydenhuoltolain 6 luvun 50 §:n 1 momentin muuttamista siten, että kiireelliseen hoitoon mukaan luettavia palveluita koskevaa listaa täydennetään saattohoidolla ja psykososiaalista tukea koskeva termi korvattaisiin laajemmalla sosiaalinen tuki -termillä.

No, palliatiivinen hoito on todellakin parantumattomaa, etenevää sairautta sairastavan potilaan aktiivista kokonaisvaltaista hoitoa, ja sen tavoitteena on vähentää kärsimystä ja vaalia elämänlaatua. Palliatiivinen hoito voi kestää vuosia. Saattohoito on todellakin palliatiivisen hoidon viimeinen vaihe.

Yhteiskunnan on turvattava jokaiselle oikeus hyvään hoitoon myös elämän loppuvaiheessa. Tästähan eduskunnalla oli yksimielinen käsitys.

Tämä elämän loppuvaiheen hoitoa käsittelevän työryhmän työ on ilmestynyt jo vuosi sitten, ja kun, arvoisa puhemies, olen katsonut, mitä päätöksiä maan hallitus on tehnyt, niin päätöstä ei lakiesityksen tekemiseksi ole tullut, vaan tähän asti on linjattu, että tätä kehitetään hankkeilla. Ja kun katsoo esimerkiksi tulevaisuuden terveyskeskushankkeita, niin noin kolmasosassa on jollakin tavalla mainittu saattohoito. Kuten tässä lakialoitteessa tuli esille, saattohoitoa on ihan sieltä perustasolta erityistason hoitoon, ja pidän välttämättömänä ja eduskunnan tahdon mukaisena, että tämä laki säädetään, ja todellakin tällä lakialoitteella haluan kannustaa hallitusta toimiin.

Ihan lopuksi sanon, että tuon massiivisen aluehallintouudistuksen myllerryksessä ja uusien hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa on välttämätöntä, että maassa on lainsäädäntö, joka vauhdittaa yhdenvertaisen ja laadukkaan saattohoidon ja palliatiivisen hoidon rakentamista. Eduskunnan tahto oli se, että ihmiselämää on kunnioitettava loppuun asti eikä kenenkään pitäisi joutua kuolemaan yksin ja peloissaan, vaan hyvän saattohoidon pitää olla oikeus jokaiselle silloin kun sitä tarvitsee. Arvokas elämän viimeinen vaihe kuuluu ihan jokaiselle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Edustaja Heinonen.

16.52 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Oikeastaan lyhyesti jatkan tästä, kun saimme lakialoitteen tekijän ja ensimmäisen allekirjoittajan, edustaja Sarkomaan hyvän ja perusteellisen läpikäynnin vielä tälle lakialoitteelle. Oikeastaan haluan vain sen todeta, että on hyvä, että tämä lakialoite on nyt eduskunnan käsittelyssä. Niin kuin edustaja Sarkomaa toi esille, hän on toiminut pitkään hyvän saattohoidon puolestapuhujana ja edistäjänä, ja siihen tämä lakialoite nyt ennen muuta puuttuu ja tähtää.

Itse myös olen saanut varsin paljon — ja uskon, että me kaikki kansanedustajat saamme — tähän aihealueeseen liittyviä yhteydenottoja, ja tämä on jotenkin nyt enemmän kuin ajankohtaista, kun uusi aluehallinto on käynnistymässä. Meillä on ollut tähän asti liian suuria eroja, ja se, missä ihminen on asunut, on vaikuttanut palliatiiviseen hoitoon ja viime hetken saattohoidonkin tilanteeseen. Meillä on erinomaisen hyviä esimerkkejä, ja sitten tulee myös toisenlaisia esimerkkejä. Toivon, että tämä edustaja Sarkomaa ja joukon muita

Pöytäkirjan asiakohta PTK 30/2022 vp

kokoomuslaisia allekirjoittama lakialoite nyt yhtenäistäisi myös tätä hoitoa, niin että enää asuinpaikalla ei olisi merkitystä siinä, miten hyvän ja laadukkaan elämän lopun meistä itse kukin vuorollaan saa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Sarkomaa.

16.54 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa herra puhemies! Haluan sanoa sen, että hyvää kehittämistyötä on tehty ja viime eduskuntakaudella me teimme työtä koulutuksen kehittämiseksi. Kaikkiin lääketieteellisiin tiedekuntiin tuli saattohoidon, palliatiivisen hoidon koulutus, ja myöskin kaikkiin ammattikorkeakouluihin, joissa sairaanhoitajia koulutetaan. Koulutusta tarvitaan. Viime kädessä osaava sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö takaa sen laadukkaan saattohoidon ja palliatiivisen hoidon, mutta lainsäädäntö tarvitaan.

Viimeisin THL:n tutkimusraportti, joka tuli ihan pari viikkoa sitten, osoitti, että edelleen jää jopa hoidon tarve tunnistamatta ja ihmiset jäävät kokonaan ilman hoitoa ja on todella isoja eroja.

Haluan kuitenkin kiittää siitä hyvästä työstä, mitä tehdään. Esimerkiksi meidän alueellamme on Terhokoti, joka on ensimmäisiä saattohoitokoteja, ja siellä tehdään erinomaista työtä. Mutta on tärkeää, että todellakaan siitä, missä asuu, ei jää kiinni, saako hyvää saattohoitoa. Kun puhutaan saattohoidosta, me puhutaan ihan pienistä lapsista lähtien ihan sinne iäkkäisiin ihmisiin, ja tämä koskee joka lailla ihan jokaista suomalaista.

On hyvä myöskin todeta se, että hyvään saattohoitoon kuuluu se, että otetaan mukaan perhe, otetaan mukaan läheiset, ja erittäin tärkeää tämä on nyt, kun tuo aluehallintouudistus alkaa, aluevaltuustot alkavat tekemään työtä. Nyt juuri pitäisi olla se lainsäädäntö, joka ohjaa sitten alueita siihen, että on laadukasta palliatiivista hoitoa, on laadukasta saattohoitoa, ja tämä on erittäin tärkeää myöskin hoitohenkilöstölle. Itse sanon, että kun osastolla tein töitä ja jouduin valvomaan ja sain valvoa elämän viime hetkiä elävien ihmisten kanssa ja osaston työt painoivat päälle eikä ollut riittävää aikaa antaa ihmisille, niin onneksi oli taito ja tieto hoitaa kipulääkitys. Sekin on osin jossain vielä vajavaista. On todella tärkeää, että tulee lainsäädäntö ja annetaan myöskin mahdollisuus hoitohenkilöstölle tehdä sitä työtä. Saattohoito ja palliatiivinen hoitokin kuuluvat siihen terveydenhuoltohenkilöstön kokonaisuuteen.

Ihan lopuksi vielä: Saattohoitoon kuuluu myöskin sosiaalipuolen henkilöstön työtä, ja tässä lakialoitteessa myöskin laajennetaan sitä termistöä niin, että meillä on mahdollista saavuttaa se kansainvälinen, pohjoismainen taso, jossa Suomen tässä täytyy olla.

Toivon tälle aloitteelle tukea ja toivon, että hallitus tuo lakiesityksen, jos tätä ei laki-aloitteella voida viedä eteenpäin. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.